

Vejledning / Råd og vink

Stx – bekendtgørelsen

Musik B

Ministeriet for Børn og Undervisning
Kontor for Gymnasiale Uddannelser

2012

Musik B – Stx

Vejledning / Råd og vink

Kontor for Gymnasiale Uddannelser 2012

Alle bestemmelser, der er bindende for undervisningen og prøverne i de gymnasiale uddannelser, findes i uddannelseslovene og de tilhørende bekendtgørelser, herunder læreplanerne. Denne Vejledning/Råd og vink indeholder forklarende kommentarer til nogle af disse bestemmelser, men indfører ikke nye bindende krav. Desuden gives eksempler på god praksis samt anbefalinger og inspiration, og den udgør dermed et af ministeriets bidrag til faglig og pædagogisk fornyelse.

Citater fra læreplanen er anført i kursiv.

1. Identitet og formål

SE AFSNIT I VEJLEDNING FOR A-NIVEAU OM FAGETS IDENTITET, METODER OG VIDENSKABSTEORI

1.2 Formål

”Undervisningen skal udfordre og udvikle elevernes musikalske univers og give dem faglige redskaber til at udtrykke sig om og i musik samt kvalificere deres forudsætninger for at beskæftige sig med musik som lyttere og som udøvende.

Gennem analyser af musik og musikrelaterede forhold og ved at arbejde med musikalske parametre, musiklære, hørelære og musikteori, skal undervisningen bibringe eleverne musikalsk kunnen og -bevidsthed. Undervisningen inddrager historiske, samfundsmæssige og kulturelle perspektiver og giver dermed eleverne øget omverdensforståelse.

Musikudøvelse udvikler elevernes samarbejdsevne og giver dem mulighed for at opleve musikalsk fællesskab.”

Beskæftigelsen med musikken i en gymnasiefaglig sammenhæng indebærer analyse, fortolkning, diskussion og erkendelse set i et musikalsk og almendannende perspektiv, men rummer også anvisninger på og oplæring i generelle studiekompetencer, som kan anvendes bredt i den gymnasiale uddannelse og senere hen.

I musikkundskab skal eleverne anvende fagets redskaber og terminologi på såvel deres egen musik som musik, de ikke af sig selv ville stifte bekendtskab med. Undervisningen skal således kvalificere elevernes musikfaglige viden, udvide deres musikalske horisont, se musik i et flerfagligt perspektiv, samt give dem it-færdigheder inden for musik.

Læreplanen angiver en række hovedområder for musikbeskæftigelsen og inddrager kunstmusik og populærmusik, dansk og udenlandsk musik, gammel og helt moderne musik. Erkendelse og forståelse af musikkens form og indhold kan etableres på mange planer og med forskelligt udgangspunkt. I musikudøvelse er det hensigten, at eleverne skal videreudvikle deres instrumentale og vokale færdigheder og desuden arbejde med det musikalske udtryk solistisk og/eller i gruppe.

2. Faglige mål og fagligt indhold.

2.1 Faglige mål

Da musiklæreplanerne på alle niveauer henviser til disciplinerne musiklære, hørelære, musikteori og så kategorien musikalske parametre, skal der hermed forsøges en udlægning, vel vidende at der er mange overlapninger og mange andre måder at definere begreberne på.

Musikalske parametre: De musikalske parametre er et musikalsk ”overbegreb”, der udgør en typologisering af musikkens bestanddele i det musikalske udtryk dvs. tonehøjde (melodi), samklang (harmoni), varighed (rytme, tid, tempo), styrke (dynamik, volumen), klang (sound, timbre), struktur (form), stil (genre). Musiklæren anvendes i beskrivelsen, analysen og forståelsen af de musikalske parametre

Musiklære – som af mange både lærere og elever i daglig tale benævnes musikteori - omfatter beskrivelser af de virkemidler, musikere og komponister anvender i og om den levende og nedskrevne musik. Det er typisk fremstillinger, der bygger på og anvender historiske og empirisk funderede teorier som fx nodelære, rytmelære, instrumentlære, akkordlære eller harmonilære, satslære, formlære, melodilære, toneartslære og brug af fagterminologi

Hørelære: I forståelsen, tilegnelsen og den pædagogiske tilrettelæggelse af stoffet anvendes hørelære som hjælperedskab. Den omfatter således typisk aktiviserende lytte- og udførelsesøvelser i forbindelse med skærpelse af kompetencer inden for rytmik, melodik og harmonik.

Musikteori: Opdeles i gymnasial sammenhæng i: 1. Arbejdet med skriftlig musikteori dvs satsarbejde og arrangement. 2. Musikvidenskabelig teori dvs videnskabeligt forankrede analytiske tilgange til en overordnet kategorial forståelse af musikken (fx musikhistorie, stilanalyse, fænomenologi, betydningsdannelse, psykologisk analyse, musiksociologi og –etnografi). Den vil ofte forholde sig til egen metodeanvendelse

Musikkundskab (-teori og –historie)

På C-niveau er målet, at eleverne opnår et elementært kendskab til musikkens parametre i forskellige genrer og stilarter samt forstår, hvilken tradition, kultur og tid, musikken er en del af, og at de kan videreformidle dette kendskab og denne forståelse ved anvendelse grundlæggende begreber og metoder fra musiklære, hørelære og musikteori. Denne identifikation og forståelse skal på B-niveau føre til yderligere kvalificering ved anvendelse af fagets *metoder, teori og terminologi* i en analyse-sammenhæng.

Det er ikke nok at beskæftige sig med musikkens interne relationer (form, harmonik, melodik m.v.), men der skal også anlægges ”synsvinkler af historisk, samfundsmæssig, kulturel og genre- og stil-mæssig art”. Så selv om den musikalske analyse må stå centralt, er det vigtigt at få værkanalysen bragt ind i et videre perspektiv. Det får eleverne også brug for i forhold til flerfaglige relationer. Eleverne skal *demonstrere kendskab til musikalsk notation*, dvs. at de bør kunne genkende og anvende nodeskrivning i g- og f-nøgle og aflæse becifringsnotation. Dette er ikke et krav om, at man på B-niveau skal læse store komplicerede partiturer, men eleverne må kunne aflæse et partitur på minimum to systemer svarende til en klavernode.

Målet med formuleringen ”*anvende elementær satsteknik med henblik på udformning af enkle arrangementer*” er, at eleverne på baggrund af en given melodi med becifring, vil være i stand til at tilføje en to- eller trestemmig flydestemme i halv- eller helnoder eller kan tilføje melodien en parallel andenstemme eller vil kunne nedskrive en grundtonebaseret basstemme til melodien. For de elever, der ønsker at løfte niveauet fra B til A, bør skriftligt hjemmearbejde indgå i et vist omfang.

Musikudøvelse (sang og sammenspil)

Efter et B-niveau i musik bør eleven på en tilfredsstillende måde kunne udfylde en plads i en solistisk besat sammenspilsgruppe på max 8 personer, men kan også vælge at optræde med en soloopgave – vokal eller instrumental. For at løse denne opgave tilfredsstillende stilles der tre overordnede krav til eleven:

- 1) En rimelig beherskelse af stemme eller instrument.
- 2) Eleven bør demonstrere lydhørhed over for de gruppens øvrige medlemmer ved at kende og udfylde den rolle eleven har fået tildelt i sammenspilsgruppen.
- 3) Eleven bør demonstrere musikalitet gennem en personlig udformning af sin instrumentale eller vokale ”stemme”.

2.2. Kernestof

Som det fremgår af læreplanerne på C-, B- og A-niveau er kernestoffet stort set det samme, men tilgangen skal være forskellig. Derved bliver mål- og kompetenceopfyldelsen også forskellig. Det er en overordnet logik i den faglige progression med gymnasieformen 2005, at de forskellige niveauer er en delmængde af hinanden. Derved er det ikke et krav i musik, at undervisningen på B- og A-niveau igen skal beskæftige sig med samtlige hovedområder fra C-niveauet, men når man vælger sig ind på emner fra kernestofområdet, er det forventeligt, at kernestofbeskæftigelsen fra et lavere niveau kan medinddrages, og at undervisningen og vidensniveauet kvalificeres yderligere i lærerens og elevernes bevidsthed.

2.3 Det supplerende stof

Når det i læreplanen angives, at det ikke er tilstrækkeligt at beskæftige sig med fagets kernestof, men at man også skal beskæftige sig med *aspekter af bl.a. musikkens historiske og aktuelle, kulturelle og sociale samt formidlings- og mediemæssige forhold*, betyder det i musikfaget, at en gammel pædagogisk-faglig praksis i faget nu får en forpligtende formulering. I musik betyder det, at den værkinterne og den musikanalytiske beskæftigelse i snæver forstand skal bredes ud og perspektiveres. Dette forhold er indskrevet i fagets identitet, og de fleste af fagets lærebøger og musikhistoriske fremstillinger har allerede dette perspektiv beskrevet som en naturlig del af ”studiet”, hvad enten det gælder den klassiske musik, det populærmusikalske område eller den ikke-vestlige musik. Perspektiverne er mange og skal forbinde det interne med det eksterne, det aktuelle med det historiske, det nationale med det globale osv. Det supplerende stof skal problematisere, stille spørgsmål, perspektivere og evt. skabe sammenhænge for eleverne. Det er samtidig beskæftigelsen med det supplerende stof, der kan medtænke en lang række af uddannelsens øvrige fag.

3. Tilrettelæggelse

3.2 Arbejdsformer

Et kortere oversigtforløb inden for klassisk- og rytmisk musik

Hvis eleverne ikke allerede på C-niveau har haft et sådan forløb, bør det være en del af introduktionsundervisningen på B-niveau, så der også kan foretages et mere kvalificeret valg af emner.

Undervisningen introducerer systematisk grundviden

Indholdet i det introducerende forløb må være at eleven bliver fortrolig med de musikalske parametre og musiklæren. Typisk ville man give skriftlige opgaver i musiklære, som træner skalaer, akkordopbygning, tonearter, rytme osv., enten som del af en skriftlig workshop i klassen eller/og som opgaver eleven arbejder med hjemme. Der findes gode hørelære-programmer som f. eks ”Earrobics”, hvor eleverne øver sig i hørelære ved computeren. Programmet leverer øvelser, korrigerer eleven og giver en naturlig progression. På musikfagets hjemmeside -

<http://www.emu.dk/gym/fag/mu/inspiration.html> - er der links til interaktive-musikteoretiske øvelser som også er gode til selvstudium. Man kan dele klassen i to og lade grupperne rotere imellem selvstudium ved computeren og lærerstyret undervisning.

Denne del af undervisningen er en forudsætning for, at eleverne kan lave en ”kvalificeret” analyse af et stykke musik og bestemme dets egenart. Det er også en forudsætning, hvis eleverne skal kunne demonstrere kendskab til ”musikalsk notation”.

Emnerne, eller projektet og emnet skal genremæssigt og historisk være afgørende forskellige

Enten musikemnet eller it-musikprojektet bør sætte fokus på klassisk partiturmusik eller ny klassisk kompositionsmusik eller ikke-vestlig musik. Eleverne bør møde et musikfag, der både tager deres musikinteresse alvorligt og som samtidig tør udfordre den og sætte den i relief i forhold til andre stilarter.

Musikkundskabsemne

I princippet kan alle emner inden for kernestofområdet være gode, men det er lærerens opgave at vurdere deres egnethed til netop B-niveauet, og at være opmærksom på, om der eksisterer velegnet tekst- og nodemateriale om emnet. Uanset om undervisningen tilrettelægges som gruppearbejde med fremlæggelse eller som egentlig klasseundervisning, så er alle elever forpligtede på den musik og de værker, der gennemgås eller fremlægges af grupperne.

Det er læreplanens intention, at analyserne af musikværker her skal være fuldstændige, og de skal være såvel værkinterne som værkeksterne. Eleverne skal bringes op på et niveau, hvor de ved brug af de musikalske parametre kan beskrive det enkelte musikstykkets egenart og belyse den musikkultur, musikken udspringer af. Vælger man f. eks et periode-emne som barokken, skal eleverne kunne orientere sig i et orkesterpartitur til fx en af Bachs orkestersuiter. De skal kunne beskrive melodi, orkesterarrangement, læse udvalgte akkorder i g-og f-nøgle og beskrive det tonale forløb i store træk og gøre rede for formen. Samtidig skal de redegøre for Bachs placering i samtiden, for barok-orkestret, for dansesatser m.v. I gennemgangen skal alle musikkens parametre så vidt muligt inddrages. Til eksamen skal de kunne redegøre for kendte værker, og desuden lave analyse af et kortere, ukendt stykke barokmusik. Det kunne f.eks. være en del af en sats fra en anden orkestersuite.

Musikmedieprojekt

Musikmedieprojektet er på indholdssiden identisk med det, der før blev kaldt ”et musikprojekt med et praktisk og teoretisk indhold, hvori indgår anvendelse af it”. Det interessante er imidlertid ikke

anvendelsen af it, som er helt naturlig og nødvendig, men at det medie man udarbejder den praktiske del i, skaber nogle muligheder og begrænsninger, som man skal tage stilling til.

Projektarbejdet og undervisningen har en praktisk og en teoretisk dimension.

Dette ”produkt”, som er projektets praktiske del, kan fx være en lydproduktion, en it-præsentation af et musikemne, en musikvideo, filmmusik, en radioudsendelse, et tv-program, en lydmontage, en interaktiv musikhjemmeside, en electronica - komposition. Denne produktion skal ikke stå alene, men belyses af en teoridel.

Musik-medieprojekt - musikindspilning, lydredigering og lydproduktion

Hvis eleverne vælger at lave en eller anden form for lydproduktion, vil det være naturligt at de, som den teoretiske optakt inden for musiklæren, især fokuserer på: lyd, tonedannelse, klang og akustik, form og struktur, tempo, taktart, rytme, puls, dynamik og instrumentation. At de inden for det teknologiske beskæftiger sig med optageteknik, sampling og digitalisering samt opnår softwarekendskab. Endelig skal de også forholde sig til lyddesign dvs redigering, sound, optageæstetik og kommunikationsforhold. Det sidste betyder overvejelser om, hvilket medie de skal til at arbejde med og hvem musikproduktionen er rettet imod og hvilken situation de befinder sig i (lyttere, dansere, købere osv).

Hvis der er tale om en studieindspilning i skolens eget eller et lejet studie, så kan de redigeringsæstetiske diskussioner forud for indspilningen indeholde analyser af optagelser fra forskellige perioder med anvendelse af de fagtermer, der knytter sig til emnet. Inden for populærmusikken kan det være soundanalyse af numre produceret af f.eks. Stax- og Motown-studierne, Phil Spector, George Martin, Jan Erik Kongshaug (ECM), Quincy Jones (Michael Jackson), L. Stu Young (Prince) eller vore hjemlige Easy Sound, og Puk Studierne. De tidlige, hjemlige pigtråds- og beatoptagelser (som til stadighed genudgives) udgør et glimrende studieobjekt. Et andet kunne være The Beatles tidlige og sene indspilninger. I 25-året for The Beatles: ”Sgt.Pepper”-indspilning viste verdens tv-stationer en meget instruktiv film om dette særlige indspilningsarbejde.

Projektets praktiske del udgøres af en lydproduktion. Eleverne skal i fællesskab kunne gennemføre et helt forløb fra første fase (udvælgelse af nummer) til afslutning på arrangement, opstilling, indspilning, optagelse, redigering etc. Erfaringsmæssigt er eleverne meget motiverede for at lave lydproduktioner. De bruger meget tid på det, og de søger det bedst mulige resultat, hvilket betyder at der hele tiden skal tages æstetiske beslutninger i forhold til det ønskede resultat. Selve indspilningsfasen trækker på alle fagets kvaliteter som øvning, bearbejdning, kritik, forbedring, øvning igen og så videre. De skal kunne reflektere over det de laver og til eksamen føre en kvalificeret samtale om deres musik-projekt, som sætter det i relation til teoridelen.

I forbindelse med forberedelsestiden får eleven desuden udleveret en eller to indspilninger, som han/hun skal analysere med henblik på indspilningsæstetik osv. Indspilningerne må ikke være gennemgået i timerne, men skal udgøre det ukendte parallelstof.

I forhold til musikproduktion kan man også forestille sig electronica-kompositioner, eller remixopgaver. Der ligger ofte remixopgaver på nettet til download.

Et emne kunne være musik og tekst som overskrift, som kunne behandles historisk eller genremæssigt og så kombinere det med musikudøvelse i form af sangskrivning og indspille det. Dette kunne være en fornem kobling af fagets mange elementer.

Musik-medieprojekt – soundscape, musique concrete

Den forståelsesmæssige ramme vil her være at dykke ned i de nævnte musikgenrer (historisk og som fænomen), samt at eleverne skal blive bevidst om en række udvalgte musikalske former (fx rondo, tema med variationer, sonateform, suite). Den praktiske opgave er så at lave en komposition

over ”x-købing gymnasium” ’s lyde, optaget med mikrofoner og via Audacity. Redigeringen skal herefter foregå ud fra en bestemt valgt form.

Musik-medieprojekt - en historisk periode, en komponist m.v.

Den teoretiske del af projektet kunne bestå i at give eleverne analyseredskaber (musiklære, musikalske parametre) afprøvet på klingende og nedskrevet musik. Her gives også eksempler på hvordan musikken kan perspektiveres kulturelt, historisk, samfundsmæssigt.

I forhold til projektets teknologiske udformning gøres eleverne bekendt med redskaber til it - fremlæggelse. Eksempelvis hvordan man konverterer en cd til en mp3-fil, og hvordan man lægger billeder, lyd og videoklip (fra fx Youtube, fra tv) ind.

Projektets praktiske del består herefter i at eleverne, gruppevis, fx udarbejder en it-fremlæggelse, hjemmeside, video, radioudsendelse, lydmontage m.v. i forhold til det valgte emne. Det kan være en gruppe, der under hovedoverskriften ”barok” ønsker via en it-fremlæggelse at fokusere på J.S. Bach’s violinkoncert i E-dur. Her ville der skulle træffes nogle indholds- og formidlingsmæssige valg, bevægende sig fra en overordnet karakteristik af tiden til at snævre ind til en nærmere analyse af en af satserne fra violinkoncerten. Man kan ved hjælp af fx programmet Audacity grafisk vise forskellen mellem ritornel og episode.

Denne fremlægning bør altså kunne dokumentere klare valg og faglig disponering, som kan danne grundlag for en argumentation og diskussion ved eksamensbordet. Det ukendte parallelstof kan være et andet, mindre stykke af Bach, hvor forberedelsestiden bruges til at overføre den etablerede viden fra projektarbejdet til dette stykke.

Musik-medieprojekt – Filmmusik.

Emnets teoretiske del udgøres af en beskæftigelse med filmmusikalske virkemidler illustreret med eksempler og begrebsliggørelse via fagterminologi. Flere lærebøger, specialer og arbejdspapirer foreslår en særlig filmmusikterminologi og analysemetoder.

I den praktiske del vælger elever eller lærer en filmsekvens på op til tre minutter. Den oprindelige lyd fjernes og opgaven er at lægge ny lyd (musik, dialog, effekter m.m.) på. Eleverne skal tage stilling til, hvilken funktion musikken skal have i forhold til billedet, og derefter komponerer de musikken og indspiller den (eller bruger eksisterende lydfiler). Det kræver overvejelser og beslutninger om i forhold til bl.a. stil- og genrevalg, tempo, taktart, rytme, puls, dynamik og instrumentation. Ved eksamensbordet redegør de for intentioner og valg og sammenligner med andre kendte eksempler. Det ukendte parallelstof udgøres af en mindre filmmusiksekvens, som eleven analyserer i forberedelsestiden og fremlægger ved eksamensbordet.

Det kunne også være musik til andre visuelle produkter: Dokumentarfilm, jingler, reklamer, trailere til udsendelser, trailere til computerspil, hvor man prøver at ramme en bestemt stil, periode, stemning, der knytter sig til en given målgruppe.

Hvis man eksempelvis skulle lave en tv-avis jingle, så kunne man analysere 2-3 af de eksisterende jingler: Hvad kendetegner dem? Hvilke instrumenter bruges? Hvordan er de bygget op, hvor lange er de? Hvilken sound, tempo osv. .. Og dernæst, lave sin egen.

Det samme kunne gøre sig gældende med en trailer, man kan fjerne lyden fra en trailer (fx fra tv-serien ”Krøniken”) og så beslutte hvilken slags serie denne indledning skal signalere. Historisk drama, gyser, folkekomedie osv. Igen kunne man analysere eksisterende trailere til serier.

Skriftlig dokumentation for processen og de opnåede faglige resultater

Det understreges, at et projekt altid medfølges af en skriftlig dokumentation, som er forudsætningen for at eleven kan gå til eksamen. Dokumentationen bør indeholde en beskrivelse af processen, væsentlige faglige pointer samt, hvad der er indgået af materiale i arbejdet. Denne dokumentation ind-

går som grundlag for eksamensopgaven og indgår som diskussionsemne til eksamen. Ikke at eleven skal fremlægge projektet til eksamen, men ud fra den skriftlige dokumentation stiller eksaminator et prøvespørgsmål ind i stoffet, som giver eleven anledning til at inddrage projektarbejdets faglige resultater. Hvis der er tale om en lydproduktion, så kunne spørgsmålet handle om en diskussion af ”soundboksen” dvs. bestemmelse af forgrund, mellemgrund og baggrund, dels med udgangspunkt i selve elevproduktionen, men overordnet teoretisk. Hvis eleverne har fremstillet en it-præsentation og som skriftlig dokumentation har fremhævet de væsentligste faglige pointer om barokken, samt hvilken prioritering man har foretaget af stoffet (i forhold til præsentationen), så kan eksamensspørgsmålet rette sig ind mod en diskussion af væsentlige musikalske træk ved barokken som stilperiode og de træk i musikken, som kan understøtte, at den ideologisk set afspejler problemstillinger fra et enevældigt samfund.

Intensiv lytning¹

En god indgang til en lytte- og oplevelsesmæssig musikbeskæftigelse er undervisningsmetoden ”intensiv lytning”. Intensiv lytning er gentagen lytning med skiftende fokusering. Gentagen lytning med skiftende fokusering sætter en proces i gang, der skærper og udvikler den musikalske opmærksomhed, fokuserer på musikkens egenart og lader musikken meddele sin orden og betydning. Intensiv lytning er en praksis, hvis fremgangsmåde bestemmes af den musik man ønsker at undersøge og få indsigt i. Intensiv lytning gør det muligt at arbejde med enhver form for musik. Hvis musikken findes nedskrevet, kan man bruge intensiv lytning til at opkvalificere sin musikalske indsigt.

Musikalsk indsigt afhænger af de spørgsmål, der stilles forud for og i løbet af den gentagne lytning.

Det vil ofte være musikken selv, der fremkalder de relevante spørgsmål. Det er nødvendigt at acceptere, at musik er flertydig, og at tolkning af musikken afhænger af kultur og kontekst

Intensiv lytning omfatter beskrivelse af musikkens helheder og dele, musikalsk forløb og struktur, beskrivelse af udtryk og følelser og kropslig påvirkning der opleves i musikken, og mulighed for tolkning af musik som betydning eller dramatisk forløb.

Intensiv lytning kan med fordel tage udgangspunkt i beskrivelse af musik som tilstande, begivenheder, bevægelser og forandringer, og på et senere tidspunkt stille spørgsmål om specifikke musikalske elementer og parametre. Herved åbnes for lytning, der ikke hindres eller hæmmes af forudfattede forventninger.

Uanset hvilken musik der er tale om så er det vigtigt at

1. musikstykket har en afgrænset varighed på ca.2 min. (et kort stykke, en bid af et større stykke)
2. musikken høres mange gange og mindst to gange før der samtales om den

Musikudøvelse (sang og spil)

Her gælder det om at arbejde med musikalsk udtryksfærdighed. Det er ikke virtuoseri, der lægges vægt på – snarere den enkeltes evne til at indgå i det musikalske fællesskab og gøre sig gældende til fællesskabets bedste. Det gælder om at finde frem til sit eget musikalske udtryk, finde et repertoire, som egner sig herfor og så arbejde med disse ingredienser. Det sker alene, og det sker sammen med andre – og undertiden over for et publikum. Der er ingen tvivl om, at det er kolossalt nyttigt at have optrådt over for andre, at stå på en scene og disciplinere sit udtryk med ansvar over for en gruppe. Det kan give meget nyttige sociale kompetencer.

¹ Afsnittet om intensiv lytning er delvist forfattet af Erik Christensen, [www. Timespace. dk](http://www.timespace.dk)

Mange elever vil gerne lægge sig meget tæt op ad den foretrukne kunstner og arbejder måske derfor på at efterligne vedkommende. Det er givende at hjælpe en sådan elev til at forstå, hvilke virkemidler, der skal til for at opnå det ønskede resultat.

I musikudøvelse veksles der imellem klassenumre og gruppesammenspil. Eleverne skal arbejde selvstændigt frem imod en koncertsituation enten for klassen eller hele skolen.

Til eksamen skal eleven deltage i to numre, hvoraf kun det ene må være et solonummer. I god tid før eksamen (2-3 måneder) skal den enkelte bestemme sig for om han vil lave et solonummer og oplyse hvad han vil spille/ synge. Derefter er det en god ide at lave koncert-situationer hvor de spiller solonumrene for hinanden. Dette kræver beslutning om valg af nummer, og det kræver, at de begynder at forberede sig. Indstudering af solonummeret ligger fortrinsvis udenfor timerne, men på denne måde kan læreren præge og vise, hvordan man bør forberede sig på en koncertsituation, som eksamen jo er. Man kan diskutere valg af musik, anvise øvning, komme med kritik og efterbearbejdning, men også at forberede den enkelte psykisk på koncertsituationen. Hvordan kontrollerer man sine nerver? Hvilke virkemidler inddrages?

En til to måneder før eksamen bør man danne eksamensgrupper, finde numre og begynde arbejdet. Alt efter holdets sammensætning kan det være svært at få etableret spilledygtige grupper. Typisk prøver man på at få eleverne til selv at finde sammen, men det bør på forhånd aftales, at læreren har vetoret, så alle grupper kan være spilledygtige og alle elever er placeret så godt som muligt. Grupperne behøver ikke at blive færdige før eksamensperiodens start, men kan aftale øvning når de ved om de skal op i musik. Endelig har læreren ret til at møde grupperne 2-3 gange i eksamensperioden. Det er ofte en god ide at lave en generalprøve på alle solo- og sammenspilsnumre tæt på eksamen. I solonumrene behøver akkompagnatøren ikke at komme fra klassen. I sammenspilsgrupperne må kun deltagende elever fra holdet.

Hver opførelse suppleres af en kort redegørelse for og samtale om det udførte nummers egenart og udtryk. Denne supplerende del af prøven gennemføres for hver enkelt eksaminand, og de øvrige medlemmer af gruppen må ikke være til stede i prøvelokalet, før de selv er blevet eksamineret

SE TILSVARENDE AFSNIT I VEJLDNING FOR A-NIVEAU

Under særlige omstændigheder kan eksaminander medvirke og blive bedømt i indtil tre opgaver

De særlige omstændigheder retter sig imod at sammenspilsgrupper p.gr.a. sygdom, udmelding, overførsel til status som selvstuderende, er kommet i vanskeligheder og at elever derfor er nødt til at hjælpe til i flere grupper.

4.2 Prøveform

Det anbefales at musiklæreren konsulterer ”Eksamensbekendtgørelsen” for at få generel indsigt i forhold i forbindelse med eksamens afholdelse.

Hvis musikholdet består af både hf- og gymnasielever skal man som underviser være opmærksom på, at det ikke er sikkert at hele holdet udtrækkes til eksamen. Hvis kun nogle skal til eksamen kan de øvrige elever i forbindelse med musikudøvelse tilkendegive, at de ønsker at assistere ved prøven dog uden for bedømmelse.

Musikkundskab

Der er ikke i fagets læreplan indskrevet begrænsninger i forhold til de generelle bestemmelser for hjælpemidler. Eleven kan således medbringe noter og materialer fra timerne til både forberedelsen og eksaminationen. Selve eksaminationen foregår ud fra de materialer eleven trækker ved prøvens start. Det kræver så til gengæld at eksaminator og evt. censor til fulde får afdækket elevens faglige forståelse af det stillede spørgsmål og i denne sammenhæng kan det ukendte parallelstof give værdifulde oplysninger til den samlede vurdering af præstationen.

Eksaminanden prøves altså enten i musikemnet eller i musikprojektet (og kun det man har deltaget i, ikke andres projekter) Udgangspunktet for prøvematerialet i musikkundskab er stof, der er kendt fra undervisningen. Det ukendte materiale til perspektivering, der skal ledsage opgaven, kan være et kort tekstbilag eller en videosekvens. Men det kan også være et kort musikstykke, der lægger op til en perspektivering af det kendte stof. Hvis perspektiveringsmaterialet er et musikstykke eller en videosekvens, skal det være så kort, at det sammen med det kendte stof højst har en varighed på 10 minutter. Det er ikke hensigten, at det perspektiverende materiale skal resultere i, at eksaminationen deles i separate ”delprøver”. Det er ikke forventeligt, at det ukendte parallelstof, hvis det er et musikstykke, også medfølges af en grafisk gengivelse.

Læreplanen angiver ikke, hvor ofte enslydende spørgsmål kan gå igen, hvorfor læreren selv må vurdere spredningen i forhold til kendte kernestof og det ukendte materiale.

I musikprojektet er det ikke meningen at eksaminanden skal fremlægge selve projektet ved prøven (vise en it-fremlæggelse, spille en lydproduktion), men eksaminator skal derimod fremstille spørgsmål som kombinerer musikprojektet med det ukendte parallelstof og som giver eksaminanden anledning til at anvende sin erhvervede indsigt på nyt stof og fremlægge og diskutere faglige, relevante problemstillinger, som relaterer til musikprojektet. Det kan anbefales at medsende selve musikprojektet til censor.

analyse af musik

Begrebet analyse skal ses i forhold til et B-niveau. Analyse på dette niveau skal følgelig afspejle de faglige mål under pkt. 2.1. En musikalsk analyse –afhængig af det valgte emne – vil omfatte en registrering af:

1. Genre, stil og værkidentitet
2. Instrumentation, sound
3. Toneart, taktart, tempo, groove
4. Form og struktur
5. Tema, motiv
6. Harmonik og melodik

Og denne analyse bør efterfølgende sættes ind i en sammenhæng angivet under afsnit om det supplerende stof.

Musikudøvelse

Da ensembleopgaven i sagens natur kræver flere elevers medvirken, bør læreren tidligt i forløbet pointere, at valgene af ensemble-opgaver til eksamen vil kræve kompromisser. Den mundtlige prøve i musikudøvelse bør derfor forberedes i god tid, så eleverne sikres passende øvetid i timerne og evt. uden for skoletiden. Eleverne bliver bedømt på alt det, de deltager i ved musikudøvelse. I forbindelse med afviklingen af prøven skal den enkelte eksaminand ”*samtale om det udførte nummers egenart og udtryk*”. Den kan lægges i forbindelse med fremførelsen eller i forbindelse med musikundskabsdelen.

I den praktiske afvikling af den mundtlige prøve er det vigtigt at være opmærksom på, at der for de

flESTE elever vil forekomme ventetid mellem delprøverne i musikkundskab og musikudøvelse. Den praktiske organisering af den mundtlige eksamen kan foregå således, at der eksamineres otte elever i musikkundskab, hvorefter eleverne i frokostpausen gør klar til eksaminationen i musikudøvelse. Herefter eksamineres endnu fire elever i musikkundskab.

Eksempel på eksaminationsplan Musik B-niveau:

kl.	Eksamination	forberedelse
8.00		Elev 1
8.24		Elev 2
8.48	Elev 1, Musikkundskab	Elev 3
9.12	Elev 2, Musikkundskab	Elev 4
9.36	Elev 3, Musikkundskab	Elev 5
10.00	Elev 4, Musikkundskab	Elev 6
10.24	Elev 5, Musikkundskab	Elev 7
10.48	Elev 6, Musikkundskab	
11.12	Elev 7, Musikkundskab	
11.36-12.06 pause og opstilling til musikudøvelse		
12.06 gruppe A=elev1,9,10 og 11, gruppe B = elev 2,3,4 og 5, gruppe C = elev 6,7 og 8		
solo: elev 8 og elev 9,		
13,20		Elev 8
solo: elev 1, elev 2, elev 3, elev 4 elev 5		
13.44		Elev 9
solo: elev 6, elev 7, elev10, elev 11		
14,08	Elev 8 Musikkundskab	Elev 10
14.32	Elev 9 Musikkundskab	Elev 11
14.56	Elev 10 Musikkundskab	
15.20	Elev 11 Musikkundskab	
15.44		
Slut		

Elever markeret med **fed skrift** får karakter efter den markerede præstation.

Da der gives én samlet karakter, må eleverne først få deres karakter, når de har været prøvet i både musikkundskab og begge praktiske opgaver. Det kan på grund af gruppestørrelserne undtagelsesvis være nødvendigt at enkelte elevers eksamination i hhv. musikkundskab og musikudøvelse fordeles på to dage. Dette bør dog så vidt muligt undgås.

Eleverne bedømmes på alt, hvad de medvirker i. Eleven kan benytte udefra kommende musikere til akkompagnement ved en soloopgave.

Selvstuderende

Selvstuderende kan godt vælge at studere det samme emne/projekt som resten af klassen. Listen af énstemmige sange skal være varieret rent genre-mæssigt og kan typisk bestå i fx 15-20 sange. Skolen udmelder en tidsfrist over for den selvstuderende med henblik på godkendelse af det materiale, der udgør prøvegrundlaget.

I musikkundskab afvikles eksamen svarende til vilkår for de ”almindelige” elever. Den selvstuderende skal have mulighed for at vælge imellem fire spørgsmål.

Hvis skolen beslutter, at en elev skal op under andre vilkår, kan man vælge følgende model for musik: Hvis hele holdet kommer op, deltager eleven på "særlige vilkår" på linje med de øvrige i klassen dvs indgår i gruppesammenspil og bedømmes på det. Hvis hele holdet ikke bliver udtrukket, går eleven på "særlige vilkår" til eksamen efter regler for sygeeksamen i musik, beskrevet i læreplanen.

4.3 Bedømmelseskriterier

Nedenfor gives tre eksempler på en beskrivelse af karakteren 12, 7 og 02.

		Musik B-niveau
Karakter		Vejledende beskrivelse
12	Gives for den fremragende den præstation, der demonstrerer udtømmende opfyldelse af fagets mål, med ingen eller få uvæsentlige mangler.	Elevens præstation viser et sikkert kendskab til musikalsk notation og musiklære i forhold til musikanalyse. Eleven viser desuden, at han selvstændigt kan redegøre for og diskutere relevante teoretiske og praktiske problemstillinger i forbindelse med musikprojektet. Få mangler ændrer ikke på helhedsindtrykket. Eleven demonstrerer overbevisende lydhørhed og musikalitet i gruppen og/eller som solist i forhold til den musikalske fortolkning. Småfejl forstyrrer ikke opførelsen. Eleven er meget bevidst om det kunstneriske udtryk, hvilket den supplerende samtale dokumenterer
7	Gives for den gode præstation, der demonstrerer opfyldelse af fagets mål, med en del mangler.	Eleven viser godt kendskab til musikalsk notation, musiklære og musikanalyse, men terminologien er ikke helt sikker. Eleven er god til at redegøre for og diskutere teoretiske og praktiske problemstillinger i forbindelse med musikprojektet, men flere mangler forekommer. Eleven viser lydhørhed og musikalitet som solist og/eller gruppelem i en musikalsk fremførelse. Den musikalske formåen står ikke helt mål med intentionen. Eleven er bevidst om sin egen musikalske rolle, hvilket den supplerende samtale dokumenterer.
02	Gives for den tilstrækkelige præstation, der demonstrerer den minimalt acceptable grad af opfyldelse af fagets mål.	Eleven viser et usikkert kendskab til musikalsk notation, musiklære og musikanalyse og har vanskeligheder ved at anvende sin viden. Eleven kan med usikkerhed redegøre for musikprojektet. Eleven kan indgå i en musikalsk sammenhæng som solist og/eller gruppelem, men har ikke noget musikalsk overskud.

Studieretningsopgave, studieretningsprojekt, større skriftlig opgave på hf, synopsissskrivning inden for almen studieforberedelse

SE OGSÅ DOKUMENT PÅ MUSIKS HJEMMESIDE PÅ WWW.EMU.DK

Som led i en overordnet skrivestrategi på skolen, bør musikfaget også byde ind på procesorienterede skriveformer til støtte for studieretningsopgave, studieretningsprojekt, større skriftlig opgave og at-synopsissskrivning. Det vil være hensigtsmæssigt, at der i undervisningen i perioder også fokuseres på mindre øvelser, som sætter eleverne i stand til at udtrykke sin skriftligt i en analytisk sammenhæng.

Den mundtlige og den skriftlige analyse benytter den samme metodik, progression og fagterminologi, så skriftlighedens formidlingsudfordring burde få en afsmittende effekt på det mundtlige arbejde. Man kan slå to fluer med et smæk ved at lade analyseopgaver i forbindelse med de to musikemner være skriftligt funderet og ligefrem lade fremvisninger af elevforslag være udgangspunkt for en fagligt forankret diskussion, som også inddrager den sproglige nøjagtighed. På den måde kan

skrivning ses som led i tilegnelsen af faglig viden. Man lærer dele af faget gennem skrivning. Her ved etableres en enighed om den faglige diskurs.

Opgaveformuleringen

I læreplanen for studieretningsprojektet står der at opgaveformuleringen skal ” *-have en sådan form, at eleven ikke på forhånd kan udarbejde detaljerede dele af den endelige besvarelse* ” og ” *den skal inddrage nogle aspekter eller være ledsaget af bilag, der ikke er blevet drøftet med eleven under vejledningen* ”. Det tolkes som hovedregel i musikfaget på den måde, at det er læreren, der endeligt vælger de musikstykker/nedslag i passager, som eleven skal analysere og fortolke, og at det er lærerens forpligtelse, at der foreligger det materiale (node og cd), som udgør bilaget til opgaven. Bilagsmaterialet følger med opgaven helt fra udlevering til elev og til bedømmelse hos censorer.

I læreplanen for studieretningsprojektet står der endvidere, som et fagligt mål, at eleven skal kunne: ” *- beherske fremstillingsformen i en faglig opgave (fx citatteknik, noter, kilde- og litteraturfortegnelse)* ” og det vil som citatteknik i musik som hovedregel betyde, at eleven skal kunne dokumentere ud fra node med takttal og/eller henvisning på cd/dvd.

Den stillede opgave skal (kan på hf) have et flerfagligt hovedsigte og skal samtidig åbne for, at eleven kan demonstrere beherskelse af relevante faglige mål i de indgående fag. Hvis ikke opgaven skal knække over i to kan det være en god idé at vende ”taksonomien på hovedet” i opgaveformuleringen, således at fagsamarbejdet bliver formuleret som noget af det første i opgaveformuleringen. Det kan bidrage til at arbejde fokuseret i retning af at besvare kernen i det flerfaglige samspil.

De to hovedingredienser ved enhver akademisk beskæftigelse med musik: »det analytiske« (det musiknære, nærlæsningen, arbejdet med form, struktur, stil) og »det perspektiviske« (det uden om musikken, det historiske, biografiske, sociale) er uundværlige for hinanden og bør derfor ideelt set altid være repræsenteret. Ingen punktnedslag uden reference til en sammenhæng, intet udsagn uden kontekst, intet værk uden omverden etc.

Musikfaget deler metode med de øvrige humanistiske fag for så vidt angår de generelle rammer, historien, kulturhistorien etc., men har sine egne fagspecifikke greb, som er indrettet på at håndtere det specielt musikfaglige - det fagspecifikke.

Det fagspecifikke skal altid være til stede i studieretningsprojektet. Der stilles ikke nødvendigvis krav om musikalsk analyse i alle flerfaglige sammenhænge, men enhver opgave skal som en væsentlig del indeholde en analytisk og fortolkende beskæftigelse ud fra de faglige mål...

Man kan altså godt forestille sig, at en elev opstiller forslag til et nyt eller sit helt eget registrerings eller analyseapparat til formålet og så skal opgaven naturligvis også bedømmes i forhold til dette.

Undervisningsbeskrivelse

Mod afslutningen af et holds undervisningsforløb sammenskrives undervisningsbeskrivelsen som en revideret og realiseret udgave af studieplanen. Undervisningsbeskrivelsen lægger sig formulerings- og indholdsmæssigt tæt op ad læreplanens kernestof og faglige mål. Derfor må beskrivelsen indeholde oplysning om musikemne/forløb, hvilke musikstykker klassen har arbejdet med, hvilke lærebøger, der har været anvendt samt hvilke kontakter man har haft med det øvrige musikliv un-

dervejs. I musikudøvelse angives hvilke én- og flerstemmige sange samt instrumentalsatser man har arbejdet med i timerne.

Undervisningseksempler – de såkaldte ”paradigmatiske eksempler” – til dette niveau kan findes på musikfagets hjemmeside på www.emu.dk